

РЕЦЕНЗИЯ

на научните трудове, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ПРОФЕСОР по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Приложно културознание), обявен в ДВ, бр. 61 от 28. 07. 2017 г.

с кандидат доц. дн ИВАН ДИМОВ КАБАКОВ

От доц. д-р Татяна Трифонова Томова, катедра Публична администрация, СУ „Св. Климент Охридски“, научно направление 3.3. Политически науки (Анализ на публични политики),

I. Изследователска и творческа дейност на кандидата.

1. Оценка на монографичния труд

Кандидатът участва в обявения конкурс с монографията „Интегрирано управление на културата“, издание на Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ и с 12 статии, публикувани в научни и научно-популярни сборници и списания. Всичките попадат непосредствено в тематичната област на обявения конкурс и по-специално – на приложното културознание с акцент върху институциите, управлението и политиките на културата.

- **Актуалност на монографията. Теоретична и обществена значимост на изследването.**

Монографията „Интегрирано управление на културата“ поставя два, взаимосвързани изследователски въпроса. Първият е въпросът за новите подходи в публичното управление като цяло, вторият – за особеностите на приложението им в сферата на културата. Акцентът е върху втория въпрос, но той е разработен на основата на по-общата проблематика за необходимите промени в актуалното управление на публичния сектор и създаването на специфични механизми, които отговарят на съвременните предизвикателства, както и на теориите, свързани с „доброто управление“. Изследването е изключително актуално по следните причини:

- Изследователските въпроси, разработени в монографията, отговарят на съвременното развитие на науката в областта на публичното управление. Съвременната теория се опитва да преодолее кризата на Новия публичен мениджмънт и да разработи концепции и конкретни механизми, които да обединят и да постигат едновременно ефективност и социален растеж. Рецензираната монография, без да си поставя изрично тази цел, съответства на тези академични търсения;
- Съвременната наука за публичното управление е ориентирана към разработване на родови механизми, приложими в публичния сектор като цяло. Едновременно с това

обаче, тя търси специфичното им приложение в отделните сектори. Културата е особен сектор, в който предлагането се определя от свободното изразяване на творците, а търсенето – от културните потребности, които зависят от състоянието на обществото и неговите под-системи. Рецензираната монография извежда особеностите на сектора на културата и анализира специфичните му потребности от управление като по този начин се включва в модерните тенденции на развитието на науката за управлението;

- Монографията съответства и на актуалните обществени потребности: дефицитите в управлението на публичния сектор в България са обект на непрекъснат обществен и политически дебат. Изследването прави своя принос към него и дава своите отговори във връзка с проблемите за ограниченото ѝ финансиране и остатъчното ѝ развитие.

- **Общо представяне на съдържанието на монографията.**

Целта на монографичното изследване е да обоснове необходимостта от въвеждането и да разработи конкретен механизъм за интегрирано управление на културата, което да обвърже както различните равнища на управление, така и различните обществени сектори и в крайна сметка да създаде синкретична полза за всички включени елементи. Постигането на тази цел минава през аргументацията на няколко тези, всяка от които има самостоятелно евристично значение.

- Първата е свързана с предизвикателствата пред съвременното публично управление и по-специално с очевидната вече ограниченост на преобладаващо икономическия подход в него. Заради икономическата ориентация, основната цел на публичното управление се свързва с икономическия ръст. Социалните цели се схващат като остатъчни и се постигат при наличие на предварително създадени ресурси. Това е и причината, поради което традиционният публичен сектор или се трансформира чрез въвеждане на икономически и финансови механизми, или се осъжда на строги икономии. Описаният подход се нуждае от преформулиране. Тази теза не се разработва самостоятелно в рецензираното изследване. Тя се приема като предварително допускане и дава насока на всички следващи тези и разсъждения. Именно заради това допускане в изследването се формулира и основният изследователски въпрос: „възможен ли е друг подход към управлението на културата и в какво се изразява той?“. Независимо че тезата за ограничеността на съвременните подходи в публичното управление не е експлицитна теза на рецензираното изследване, тя има важно значение за него, защото обосновава нуждата от него;

- Втората важна теза на рецензираното изследване е свързана със следствията за културния сектор, които приложението на съвременните подходи към публичното управление произвеждат. Според нея изоставането на културата не е задължително, не е зададено от особеностите на културния сектор сам по себе си, а е по-скоро следствие от съдържанието на публичното управление и на политиките. Това означава, че ако съдържанието на публичното управление се промени, изоставането на културата би престанало да съществува. За разлика от първата теза, втората е акцент в изследването, защото е свързана непосредствено с изследователския обект и предмет. Това допускане, което не е просто прието, а по-скоро е доказано чрез подходящи теоретични аргументи, дава възможност на автора да развие цялостна концепция за необходимия подход към управлението на културата;
- Третата теза със самостоятелно евристично значение, на която стъпват приносите на Иван Кабаков се отнася до обществената значимост на културата заради приобщаващата ѝ способност. Чрез тази теза се обосновава способността на културата да създава ползи не само за заетите в нея, но и за останалите сектори и особено за икономиката, политиката и образованието. Така авторът създава аргументи, които могат да бъдат противопоставени на преобладаващата към момента парадигма на публичното управление, според която икономическият ръст е единствен или поне приоритетен критерий за общественото развитие, а секторът на културата има второстепенно значение заради по-скоро разходния ѝ характер. Иван Кабаков аргументирано доказва, че секторът на културата може да стимулира развитието на другите сектори и по-този начин да има благотворно влияние дори върху икономическите показатели. Така, въпреки че според нашия прочит на монографията авторът отхвърля подхода на публично управление, което се съсредоточава върху икономиката и ръста, създаван от нея, той извежда аргументи за развитието на сектора на културата, валидни и при запазването му. Дори в този случай, според автора, секторът на културата може да има съществен принос за успешното обществено развитие.

На основата на приетите теоретични предпоставки Иван Кабаков разработва стратегическа визия за развитието на културата и теоретичен модел за обвързването ѝ във вертикален (между равнищата) и в хоризонтален (между секторите) план, който води до реализация на визията. Особеностите и приносния характер на този модел е свързан с т. нар. от автора „интегрирано управление на културата“, което предполага отварянето на секторите едни към друг и координираното им управление. Така свързаните сектори създават синергична

полза, различна от ползата, която самостоятелното функциониране и управление на секторите може да генерира.

Акцентът в теоретичния модел на интегрирано управление на културата има обвързването на културата с политиката, икономиката и образованието. Особено място в разработения модел има и вертикалната координация между равнищата на управление. Във връзка с изграждането на тази част от модела авторът изяснява ролята на отделните участници в този процес и обяснява необходимостта от координираните действия в управлението на културата.

- **Оценка на методиката**

Основният метод на теоретичното изследване е дедуктивният. Авторът тръгва от една страна от теориите за културата, от друга – от разбирането за стратегическото управление на публичния сектор. Обосновавайки особеностите на културата той отхвърля тезата за „изоставането“ ѝ и доказва възможността за промяна на подхода към управлението ѝ. Стъпвайки на знанието за стратегирането, авторът успява да развие стратегическата визия на културата и теоретичен модел за интегрираното ѝ управление. Преходът от теоретично към теоретико-приложно знание е осъществен последователно и е довел до формулиране на ново знание за необходимите подходи към управлението на културата в актуалната ситуация.

Въпреки преобладаващо теоретичния си характер изследването включва и анализ на актуални политически, основно европейски документи. Чрез позоваването на тези документи авторът създава допълнителна аргументация за тезите, които доказва.

Изследователският подход на автора е мултидисциплинарен – той обвързва постиженията на културознанието и науката за управлението, за да изгради модела на интегрирано управление на културата. Използването на мултидисциплинарния подход е позволило на автора да синтезира знание, което се отнася до специфичната предметна област „управление на културата“, развитието на която не е възможно нито само в рамките на културологията, нито само в рамките на публичния мениджмънт или на публичните политики. Интердисциплинарните подходи са сложни за приложение поради необходимостта авторът да е добре запознат с различни по своя предмет, обхват и методи научни области. В рецензираната монография интердисциплинарният подход е използван умело и естествено е довел до съществени резултати.

Като цяло избраната методика е адекватна и позволява на автора да реализира авторската цел, а именно „да изведе на преден план културата, като внимателно анализира нейния потенциал за равнопоставена интеграция в политиките и програмите на останалите социални системи“.

- **Оценка на научните и научно-приложните приноси в монографичното изследване.**

Приносите в рецензираното монографично изследване могат да бъдат определени като „приложение на съществуващи теории към изясняването на нови факти“. Авторът комбинира теорията за приобщаващата способност на културата и теорията за стратегирането в публичната сфера, за да обоснове необходимостта от интегрирано управление на културата и да разработи модел за неговото приложение. Този модел е основният принос на монографичното изследване. Той не е разработен на равнище за непосредствено прилагане, но съдържа достатъчно знание, чрез което може да повлияе на социалните практики в посока на тяхното усъвършенстване. Този принос има както теоретичен, така и непосредствен научно-приложен характер.

Рецензираната монография има приносен характер както по отношение на културологията, така и по отношение на теорията на публичното управление. Интередисциплинарният подход на автора е довел до интердисциплинарни научни резултати, които обогатяват едновременно и двете научни области. Докато приносите към културологията са преди всичко теоретични и са свързани с обосноваването на връзката между културата и останалите социални под-системи, то приносите към теорията на управлението се отнасят до конкретните управленски практики. Независимо че моделът за интегрирано управление на науката е разработен на теоретично равнище, авторът е направил стъпка в посока на конкретизацията му чрез позоваването на отделни случаи на предизвикано чрез управлението взаимодействие между културата и някои, според терминологията на автора, нейни партньори – икономика, образование и т.н.

Като цяло приносите в монографичното изследване са значими и допринасят за развитието на българската теоретична наука в областта на културознанието и науката за управлението.

- **Познаване на проблема и на литературния материал**

Монографичното изследване е разработено на основата на достатъчна по своя обем, релевантна на изследователския проблем литература. Авторът демонстрира голяма информираност по отношение на научните факти, като в същото време притежава умения за синтез на научно знание. Съществено предимство на монографията е, че тя се явява продължение на българския принос в областта на публичното управление. Иван Кабаков използва постиженията на българската наука в областта на стратегирането, за да разработи основните приноси на монографията си.

- **Личният принос**

Идентифицираните приноси изцяло са разработени от автора на монографичното изследване. Не ми е известно подобно теоретично изследване на предизвикателствата пред управлението на културата да съществува в българската литература. Монографията синтезира съществуващото знание в областта на културознанието и на публичното управление и създава нови научни факти, които са личен принос на автора.

- **Въпроси и препоръки към монографичното изследване**

Като всяко сериозно научно произведение, рецензираната монография предизвиква въпроси. Те са свързани преди всичко с необходимите предпоставки за въвеждане на интегрирания модел на управление на културата в социалните практики. В теорията на публичните политики отдавна е изведена и обоснована тезата, че промяната на моделите на публично управление се случват рядко и при наличието на едновременно съществуващи необходими предпоставки. Дори на теоретично равнище да съществуват достатъчно доказателства за необходимостта от промяна, в случая – за необходимостта от въвеждане на интегрирано управление на културата, те не са достатъчни за осъществяване на реформата. Управлението на промяната има не по-малко значение от изясняването на съдържанието ѝ. Във тази връзка са моите въпроси към автора на монографията:

1. Какви са необходимите предпоставки за въвеждането на интегрирания модел на управление в културата?
2. Възможно ли е въвеждането на интегриран модел на управление на културата в България и наблюдават ли се примери на отделни стъпки в тази посока? Какъв е ефектът от тях?

2. Оценка на приносите в останалите публикации, представени за участието в настоящата процедура.

Освен с рецензираната монография Иван Кабаков представя още 12 статии и студии, всичките непосредствено свързани с предметната област на монографичното изследване. В тях авторът анализира съществени изследователски въпроси, свързани със значението и използването на културата и изкуствата за общественото развитие.

Съществен принос за науката за публичното управление е направен в статиите, в които авторът обвързва оформянето на териториалната идентичност с развитието на местната или регионалната култура. В тези статии Иван Кабаков демонстрира изключителни умения за формулиране на изследователски въпроси, които отговарят както на съвременното развитие на науката, така и на важни обществени потребности. Авторът използва мултидисциплинарния

подход, за да формулира изводи, които могат непосредствено да допринесат за подобряване на социалните практики.

3. Цитиране от други автори.

Справката за цитиране на публикациите на Иван Кабаков показва, че неговите научни произведения се използват в достатъчна степен като аргументи за развитие на знанието основно в областта на културознанието.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Иван Кабаков развива активна проектна дейност. Осъществените от него проекти допринасят за развитието на публичните политики в областта на културата и изкуствата.

5. Учебна и преподавателска дейност.

Иван Кабаков има голяма аудиторна и извън-аудиторна заетост в бакалавърската, магистърските и докторските програми на специалност „Културология“. Преподавателската му дейност, умелата му работа със студентите допринася в голяма степен за добрите резултати на специалността.

6. Лични впечатления от кандидата (ако има такива).

Иван Кабаков е изключително отговорен колега, на когото може да се разчита. Той е високо ерудиран, с чувство за отговорност. Изключително склонен е към възприемане на кооперативни модели на поведение, благодарение на което има добри професионални отношения с колеги от други специалности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на високото качество на научните публикации, както и на съзнателната му дейност като преподавател и участник в публичните политики в страната, напълно убедено подкрепям доц. дн Иван Димов Кабаков да заеме академичната длъжност Професор по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Приложно културознание).

Дата: 1 декември 2017 г.

Подпис:

Доц. д-р Татяна Томова